

Nattens drottning

ELISABETH
BERGSTRAND
POULSEN

SAGA
EGMONT

Nattens drottning

ELISABETH
BERGSTRAND
POULSEN

Elisabeth Bergstrand-Poulsen

Nattens drottning

Saga

Nattens drottning

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1941, 2018 Elisabeth Bergstrand-Poulsen och SAGA

Egmont, an imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788711818442

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

Första delen
»Nattens drottning»
Livsfragment

Tre brev

ENGAMMAL VÄN, som skulle dö, lämnade nyckeln till sitt skrivbord och bad mig lägga ned en bunt kärleksbrev i kistan strax innan locket skruvades på.

— — —

Det är sällsamt att stå där allena med en död vän i en likkista och en bunt förseglade kärleksbrev.

Fast man intet mera vet om innehållet än att det är kärleksbrev, så gripes man av samma ömhet som då t. ex. en levande fågelunge lägges i ens hand. Eller — om detta kunde tänkas — ett klappande hjärta.

Och alla livsinstinkter resa sig för att värna den hemlighetsfulla brevbunten från förgängelsen.

Ångest kommer över en vid tanken på detta levande, varma, som nu skall ner i mörkret i mullen. Hjälplos undran och ångest, liknande livräddarens, då han ser dödens strömmar obönhörligt slå samman över den drunknande. Större ångest än över den livlösa människan i kistan bredvid.

— — —

Det var också kärleksbreven, som omsider gävo den första impulsen till denna bok. Ty såsom ett frö i jorden förr eller senare spränger sitt skal och knoppen i löken med makt skall bryta hölstret, sålunda arbetades det i stillhet av mystiska krafter för att all denna nermyllade kärlek åter kunde lyftas upp i ljuset i form av liv som levats, tankar som tänkts, tårar som gråtits, smärto- och ångestrop, som uppstigit mot himlen — jubel — skratt — skrik. — — —

Men den starkaste och mest direkta maningen kom från ett annat håll.

Vid sidan av den ombundna och förseglade brevbunten funnos tre andra gamla brev, som tydligen voro ungefär från samma tid men dock inte hörde dit. Alla tre lågo lösa utan kuvert, som om de med avsikt lämnats lätt tillgängliga. De voro skrivna på gulnat, tunt papper och bläcket sotsvart av ålder.

Två namn gingo igen i breven: »Katarina» och »Lotte».

Dessa namn blevo fasta utgångspunkter.

De föreföllo att vara symboler för två livsprinciper: drama och komedi — sorg och glädje — tårar och skratt — mörker och ljus.

— — —

Det brev, som visade sig vara äldst, hade skrivits av en barnhand, som format stora, tafatta bokstäver till ofta felstavade ord, vilka osäkert lutade sig mot varandra. Innehållet var dock fullt av både karaktär och mening.

Under det egentliga brevet var tillfogat ett långt postskriptum i två avdelningar, där en fast kvinnohand fört pennan.

Hela brevet lydde sålunda:

»Min Kära Snella Storasyster!

Tack tusen Tacker för ditt Bref. Dett kom nu på morgonen just som vi själfva och 5 Käringar stod och ref Pottatis. Och både Katarina och jag hade rifvit sönder våra händer så att dett blödde förskräklit. Men vi och alla Käringarna skrattade bara åt dett. Och vi skrattade också åt de orden du skref på Fransk och på annan Utrikiska. Nu skulle jag omtala att vår Far i går upväkte Karl Fredrik Hultqvist från de döda. Då sade han ett svärjord som Jana tycker är synd att säga. Det stod fullt af sotiga smeder omkring och såg på och en

hadde fikkorna fulla med nykokta kräfter som han åt på. Och O jag måste också tala om att två af de store otäcke skolpojarna hadde gjort något hemskt fult på sätet i Janas kärra precis där hon skulle sitta, men Jana blef ändå inte ond utan hon bara skrattade och då skämdes pojarna och sopade bort det fula med mossor. Den dagen fyllde jag 10 år och Jana hadde bundit en krans af torkade evighetsblommor från i somras som skulle sitta på håret men hon hadde provat på sitt eget stora, stora Hufve därför var den för stor för mitt och fall ner och hängde på axlarna. Och då skrattade alla skolbarnen och Jana skrattade värst. Nu är det stora maggasinet färdigt. Det är det största hus på Jorden. Träden som står bredvid ser ut som smälla grässtrå och hästarna som kör fram med lass liknar små, små loppor. Folket kallar det Det Stora Hvita Berget. Och vår Far har börjat låta folket köra dit säd och stoppa in hö. Och vår Mor säger att hon inte kan begripa hvad det skall va bra för men Jana säger att för en gångs skull har Far rätt. Häromdagen kom Sven hem med en gädda, som vägde öfver ett pund och som hadde ett Hufve så stort som en kalf. Då han hålide den med armen uppsträkt så högt han kunde släpade ändå stjerten på marken. Och Sven som är längre än Far. Den nappade på stångkroken därför att vattenståndet är så lågt säger di. Men nu stridregnar det och det behöfs för kvarnen kan inte mala mjöl förrän att det blir mer vatten i ån säger Far. Jo Nattens Drottning har blommat för länge sen men vi hadde rest på Kalas den kvällen inte en gång faster eller katten var hemma och såg henne blomma. Hon blommade alldeles alldeles ensam i salen på natten. Och då Katarina och jag sprang in i salen på morgonen så hängde hon redan död. Katarina fick en bröds mula i galen Hals och började hosta så

*förskräcklit. Och sen började hon gråta men i
detsamma fik jag se att Prinsessan just slagit ut. Men
Katarina hon bara gråt. Också fast jag talade om för
henne att vallonsmederna sagt om henne att hon är
Smällvakker. I dag går den stora stångjärnshammaren
och i morgon skall vi gjuta uppe vid masugnen. Jag
tycker inte om sånt hårt dån som från
stångjärnshammaren. Men jag tycker om då åskan går.
Och orgien i kyrkan får gärna spela så starkt den vill
för det tycker jag också om. Nu har jag ingenting mer
att skriva om utan slutar mitt långa dumma bref med
tusende sinom tusende helsningar från alla i hela detta
Huset. Din dig Elskande Sister*

Lotte.

P. S. Min kära dotter Fredrique!

*Du skrifver och ber om en ny, hvit, broderad
underkjol till din skolexamen. Ja, en snygg hvit
underkjol skall du nog få, men det blir inte och det
behöfver inte vara en med broderier. Och vill du inte
hålla till godo med de kläder dina föräldrar består dig,
så får du dansa naken och måla ändan grön.*

Din Hulda Moder

Josephine Ljungner.»

Nedanför hade av samma hand med ilande hast och litet
darrhant tillfogats följande rader:

*»I detta ögonblick kom posten som skulle ha ditt bref
med sig med bref från Carl, att hustrun dött i barnsäng
och att barnet också är mycket klent. Han ber någon af
oss komma dit och hjälpa sig med begrafningen. Jag
har själf knappt kommit upp ur sängen från en gastrisk
feber, och Faster kan ju ingenting annat än gräla. Men
Katarina skall resa nu med postskjutsen. Fast hon är*

ung kan hon väl vara till någon nytta. Det är så skumt och kallt, det stormar och blåser alldeles förfärligt, regnet strömmar ner iskallt och vägarna är bottenlösa. Måtte skjutsen bara kunna taga sig fram öfver Runqvilla hedar. Blåsten där går alltid genom märg och ben.

Du vet väl att den Hvite grefven kommit hem för en tid sen? Det bådär intet godt. Och fast det är i en sorglig anledning är det därför som om det vore utsedt att Katarina iiii reser bort, för den ledingen kan ju inte lämna flickan i fred. Nu har han också börjat på att liksom Far kalla henne för 'min långa grenadiär'. Du vet, att jag alltid har sagt att Katarina blir den vackraste af alla er flickor. Nu ser jag att jag får rätt. Men själf vet hon ännu intet om att hon är vacker, därför vill jag sannerligen inte att hon skall få veta det af en sådan galan som Hvite grefven.

D. S.»

Brev nummer 2 — närmast ett slags affärsbrev — var skrivet många år senare med redig och mycket driven herrstil. Själva stilens formfullhet och bokstävernans eleganta svängar togo sig egendomligt ut mot det övervägande prosaiska innehållet:

»Min älskade dotter Katarina!

Lyckligt ankommen hit nu klockan fem i eftermiddag, utan att ännu ha fått tala med Doktorn, vill jag endast bedja Dig att då sillen ankommer vara god att genast sända till Nyrén I tunna Ima Wårsill och I ta oganad Ima Slosill. Wi får ej ett öre i förtjänst på denna sill, men likväl kontant likvid. (Senare.) Först nu kl. 6 ankom Doktorn och undersökte mig både för gikten och

för bröstet. Han sade: 'Förvaltaren får stanna här i Ronneby och dricka brunn en tid framåt.'

Jag frågade Doktorn för Din hörsel, men han gaf mig intet hopp.

Jag är orolig för att Du ej kan reda Dig ensam i boden. Låt Karl Fredrik Hultqvist hjälpa Dig så mycket han hinner för jorden. Jag är också rädd för att folk kan komma in i boden utan att Du märker det. Fast något tjyfveri har ju inte förekommit i socknen på öfver tjugo år.

Liar kosta hos Nilssons aderton riksdaler tjoget. Han lofvade mig likväl att försöka skaffa mig liar till femton riksdaler tjoget. Då Du skrifver näst så underrätta mig om hvad kalken kostar hos Lundins. Andersson i Sjöhult lär ha kalk till salu. Måhända han kan lämna den till något bättre pris än Lundins. Är kalken slut så skrif till Andersson att om han säljer något öre under det pris Lundins har nämnt så bed honom sända några tunnor.

Lägg den oganade slosillen i källaren emedan den är mest ömtålig för värmen. Fotogénfatet, som ligger till vänster vid källaringången där sillen brukar ligga, kan rullas därifrån och läggas på bänken där oljan ligger. Sirapstunnan kan läggas där bresiljetunnan står.

Hälsa innerligt till allesammans. Lotte arbetar väl på sin utstyrsel?

Jag minns, att då hon föddes fick jag för mig att hon skulle döpas till Charlotte och kallas Lotte liksom Goethes, för jag tänkte, att hon kanske en gång kunde komma att likna Goethes Lotte, ty hennes mor var något i den vägen, då jag såg henne första gången. Och det slog inte fel, för alla säga att Lotte, fast hon är litet fräknig på näsan, är modern som ung upp i dagen.

Minns Du den gången då hon öppnade grinden mellan parken och bruksbacken? Då tyckte jag inte om

det, men nu så många år efteråt kan man ju se hvad denna handling var karakteristisk för henne.

Ja, det är rent obegripligt, att det nu är Lottes tur att hålla bröllop. Sen ha vi gamla där hemma ingen kvar mer än Dig, min älskade Katarina.

Jag längtar redan efter den dag då jag får komma hem igen. Ibland tycker jag att det är som igår då ni voro barn eller unga och sprungo omkring och lekte i skymningen i parken och på bruksbacken. Och så äro ni alla fullvuxna och mitt lif är snart förrunnet.

Din klena men tillgifna

Fader.

P. S. Säg till Karl Fredrik Hultqvist att han passar på nu en grann, varm vårdag och tvättar och klipper fåren.

D. S.»

Underst låg det tredje och sista brevet — det minst gulnade. Skrivet av samma hand som det första men många år efter detta. Tonen var också här friskt iakttagande — okuvligt munter och optimistisk. Dock i detta sista brev med ett nytt inslag — en lustig och rörande blandning av realism, humor och dröm. Och med några i hög grad beaktansvärda kursiverade ord på slutet.

Vid jämförelse mellan de båda breven kunde man läsa mellan raderna om barnets vackert harmoniska utveckling till människa och ung brud.

Stilen var nu säker, fast ungdomligt ivrig. Bokstäverna flöto i ett, i ett, som små lustiga vågor:

»Mina älskade föräldrar!

Vi ha nyss kommit fram. Skjutsbonden dricker kaffe medan jag skrifver detta, för han bor så nära stationen,

att ett af barnen kan gå till tåget med brefvet i morgon ty här går post bara på onsdagen.

Det hällregnade hela vägen från stationen. Och vi mötte inte en människa och inte en skjuts. Det kunde tyckas som om Per och jag och skjutsbonden och hästen voro de enda lefvande varelserna här i socknen.

Det var nermörknat då skjutsen stannade utanför detta huset, som åtminstone i mörkret såg mycket stort ut. I detsamma skjutsen stannade hörde vi en ko råma. Först sade Per att det var fel — att det inte var en ko utan en katt — men då jag skrattade åt att han trodde jag inte kunde skilja rösten af en ko från en kattröst blef han riktigt uppbragt på denna lösmynta ko. Det skulle ju ha varit en öfverraskning! I morgon skulle vi två hand i hand ha gått ner i lagården och då skulle kon ha stått där mörkbrun med en hvit bläsa. Och först då skulle hon ha råmat! Och Per skulle stolt ha pekat på henne och sagt: 'Se, detta är vår ko! Din och min, Lotte! Hör, den kan också råna!' Ja, detta kanske låter som om jag skojade men det är allvar. För om ni visste hur det känns att rå om en lefvande ko!

Och alltså finns det förutom de varelser jag förut uppräknat också en ko i socknen!

Det lyste bara litet från ett af fönstren. Vi trefvade oss upp för en trappa och rörde vid löf och blommor. Så vi förstodo, att en äreport är rest framför dörren till vår ära. Då vi kommo in i salen sågo vi ljuset vi utifrån sett skenet af, stå mitt på ett stort rundbord och omkring bordet stod förningarna som folket häromkring burit hit till välkomst: ett stort lerfat fullrågadt med friska ägg, en väldig smörtrilling, en gödkalfstek, ett fat risgrynsgröt (sådan där ni vet som ser ut att vara kokt i grädde!) Och en skål mandelmusslor och en stor, stor sockerkaka på minst tjugofyra ägg. I detsamma

uppenbarade sig den första människan i denna nya värld. Det var Pers gamla Stava. Hon kom från köket med en tänd lampa i handen, så att vi riktigt kunde se all härligheten. Då jag nu såg mig omkring i salen fick jag också syn på det där märkvärdiga, virkade sängtäcket med upphöjda rosor ni vet Per har skrivit om i sina kärleksbref som den blinde prästens vackra dotter förgäfves har virkat till honom. Jag vet inte om jag vill ha det framme efter detta. Men det vill jag väl förresten! För nu är det ju jag som råår om både Per och sängtäcket, och hon som ville ta Per ifrån mig har ingenting.

Jag frågade Stava om hon visste något ställe där linnéan växer också här i socknen, men det visste hon inte, men Per sade strax, att liljekonvalj och nattviol finns öfverallt på ängar och gården och längs alla stenmurar växer nyponrosor. Och alldeles här bredvid står en stor gammal hägg som doftar vidt omkring i blomstringstiden. Allt detta fick jag till tröst för linnéan!

Stavas stora framtand som Per också har skrivit om i sina bref, har jag ännu inte sett, för när hon skrattar sker det ljudlöst och med slutet mun.

Per har satt sig vid taffeln. Den klingar så stilla i den stora salen. Ack, hvad vi skall sjunga och spela här, där vi aldrig bli störda af dån från hammarsmedja och masugn eller annat hårdt buller.

Fast det regnar oupphörligt tycker vi ändå att allt är mycket roligt och vi skrattar åt allting, som om vi voro alldeles tokiga. Hvilket Stava nog tror att vi är.

Jag undrar just om Katarina ännu fått de nya hårkläds-larna färdiga till Mor och Faster? Och om hon tog de gredelina eller gula sidenbanden?

Säg Katarina, att då Faster är arg skall hon bara duka henne litet på magen med knytnäfvarna liksom jag gjorde, så blir hon strax god igen.

Nu måste jag sluta mitt långa bref för skjutsbonden håller på med sin femte och sista kopp kaffe. Och Per vill draga af mina våta skor och strumpor så att jag inte blir förkyld.

I morgon blir det årets sista ympmöte. Måtte det inte hällregna som i dag! Det vore synd om alla mödrarna med sina små barn. Men skjutsbonden säger, att i morgon skiner solen! Nästan säkert! Då skall det väl visa sig, om det också finns andra hus här i socknen än detta. Och hvad slags människor det bor i husen.

Och det viktigaste: om det finns några odödliga själar i människorna.

Många tusen kära hälsningar till er alla där hemma — mest till Katarina — från oss två i detta stora huset.

Per och Lotte.»

— — —

Dessa främmande brev jämte de förseglade och nermyllade kärleksbreven voro den utgångspunkt, varifrån några förvirrade livslabyrinter kunde följas. En flock vanliga, enkla människor — i sin svaghet och styrka — dock var och en på sitt sätt *svenska* in i märgen. Med den särprägel vi, som äro av samma stam, aldrig misstaga oss på. Med fel och förtjänster — litet olika människors i andra trakter av världen — både större och mindre i skönhet, dårskap, brutalitet, storslägenhet. Och groteska på ett sätt som inga andra. Samt med det inslag av s. k. sentimentalitet, som — trots hans ofta uttalade avsky för denna egenskap — utgör ett av svenskens grundelement.

Ett stycke Sverige alltså, återspeglad i huvuddragen av denna släkts historia, som — fast tiden ändrat på de yttre

formerna — vad den innersta kvaliteten, det mänskliga och karaktärsmässiga angår, har giltighet också i dag.

Fortsatta undersökningar med stöd av breveris skenbarligen osammanhängande och högst ofullständiga upplysningar gåvo en fragmentarisk vetskap om något av den verklighet, som låg under och bakom. En del av de djupare orsakerna till dessa för så länge sedan tystnade kaskader av skratt och strömmar av gråt.

Det framgick, att de gamla breven voro nyckeldokument, där varje ord gömde upptakten till hela serier av händelser, ekande ut i oanade effekter.

Födelse — blomstring — förfall — död — och ny blomstring skymtade fram mellan raderna.

Brottstycken av liv, som levats. En blidare, barmhärtigare form för liv kanske än den som är oss beskärd, men lika dyrbar och dödsallvarlig för dem, som levde detta liv, som vårt eget är för oss.

En trängre, mera isolerad värld, vars små katastrofer dock för människorna där voro av lika gigantiska mått som de katastrofer vi uppleva. — — —

Det tredje brevets betydelsefulla kursivering av de oväntade och ängslande slutorden om odödliga människosjälar voro gåtor, som vållade stora bryderier. I synnerhet som brevets innehåll i övrigt tycktes utan förbindelse med det överjordiska.

Kursiveringen av orden — de enda understrukna i hela brevet — rörde klart, att dessa odödliga människosjälar för brevskrivaren voro en handfast realitet och finnandet av dem en hjärtesak. — —

Också på detta avstånd är det lätt att i tankarna följa en som söker i skogar och på ängar efter linneor, liljekonvaljer och nattvioler eller är ute för att bryta fång av blommande hägg och syren. Betydligt svårare är det att följa och förstå den som går på jakt efter människosjälar.

Kan det vara en av dessa nordiska drömmare och världsförbättrare — olika andra världsförbättrare — framsprungen ur de långa vintrarnas ljustörst — de korta somrarnas längtan? Som sömngångardristigt begiver sig in på de dunkla områden, vilka annars anses förbehållna outrannsakliga makter, byggda av samma stoff som själarna.

Ett tålmodigt följande av de spröda trådarna genom alla irrgångar resulterade dock slutligen också därvidlag i ett slags lösning.

— — —

Dessa i fjärran tider utspelade tragedier och komedier bland människor, som älskade, gladdes och sörjde med samma allvar som vi levande älska, glädjas och sörja. — Detta virrvarr av svärjande undergörare, unga flickor med blödande händer, sotiga smeder, röda kräftor, dånande stångjärnshammare. Slosill och fotogen. »Nattens drottningar» och »Prinsessor». Evighetsblommor och »någonting hemskt fult». Linneor, liljekonvaljer, nattvioler och odödliga människosjälur — allt detta mänskliga skall alltid innerligt angå oss som kallas människor — både vi som nu leva och de levande om hundra år.

Dessa för så länge sedan överståndna lidanden gripa, som om de utkämpats i detta ögonblick, som om de dödas ångestrop nyss tystnat — deras blod knappt hunnit stelna.

Och all denna förgångna skönhet, alla dessa förklingade jubelrop och skratt tända ny glädje — morgonfrisk, som den för så länge sedan slocknade.

»Nattens drottning» och »prinsessan»

Förspel

PISKRAPP. Högljudda men godmodiga svordomar. Förvirrat prat av många unga och gamla röster. Dånnet då en tungytterdörr slås igen.

Och överraskande plötsligt som ett stjärnskott — ett högt triumferande flickskratt.

Piskrapp, hans majestät Belsebub, pratet och dörrens skräll höra någorlunda samman i denna ljudförbistring.

Men flickskrattet!

Tindrande klart, daggfriskt ungt, bräddat av glädje, förväntan, livsmod, befriar det sig från alla de andra artikulerade och oartikulerade ljuden omkring den stora familjevagnen och stiger i kaskader av jubel. Eller så som en raket stiger. För att sedan, likt raketens dalande gnistor, uppslukas av alla de jordiska lätena, som påminna om det oväsen en matglad kråksvärm åstadkommer, då den slår ner på en ruta nyuppkommen, smaragdgrön vinterråg.

Ingredienserna till alla dessa inbördes väsensolika ljud smälta dock slutligen samman till en harmonisk klang — det sista ekot av dagens stannade arbete: dånnet från stångjärnshammare, gjuteri, valsverk, hammarsmedja. Rullandet av de tunga vagnar, som frakta malmen upp till krönet av masugnen. Braket, då malmen handlöst störtas ned i det vitglödande masugnssvalget — det buller, som alltifrån morgonen upptagit den disponibla platsen i rymden. Som nu dör bort i denna groteskt festliga fanfar omkring familjevagnen. — — —

En sista knall från piskan. Ett nytt tindrande skratt. Kråksvärmen lättar under frenetiskt oväsen. Seltyg knarrar, vagnshjul knastra tungt över grovt grus — dåna i ett kort ihåligt dån över åbron. Det mångstämmiga virrvarret hör allt fjärmare samman med hjuldån och hovars klapprande mot torr väg. Farten sättes upp. Dån och klapprande drunkna ett ögonblick i en backe — dyka upp igen på ett backkrön. Och försvinna plötsligt i vägkröken inne i skogsdjupet.

— — —

Ekot av dessa olikartade ljud når in i salen, dämpade, förskönade.

Piskrapp, svordomar, flickskratt. Det bortdöende rullandet av hjul och klapprandet av hästhovar, liksom dånets från den arbetande dagen och de arbetande människornas skrik och rop. Allt blir härinne en beslöjad, trolsk melodi, som sakta övergår i tystnad, stillhet, allt djupare skymning.

En blid oas av tystnad i ett annars konstant buller. Ett ögonblick av djup ro mitt i oavbruten oro. Den varma, levande stillheten i ett hus — för ögonblicket tomt — annars fyllt av ivrigt och gärna arbetande människor i alla åldrar, som snart skola åter komma och på nytt fylla huset med larm av glädje och bekymmer.— — —

Ljuset där ute djupnar i svagt grönt, övergår i dunkelt blått. I varmt skymningsbrunt.

Det stora rummet med sina många fönster — med gamla, guldgula almmöbler — en empirspegel med breda, enkla över- och understycken av flammig björk — de hemvävda, rutiga mattorna på golvet, kakelugnen i hörnet med ljusblå ornament på varje kakel — allt detta handfasta upplöses sakta av den insmygande sommarnatten.

— — —

Tyst!

En rörelse — andelätt. Ett ljud — oändligt fint. Fattbart endast för ögon, som kunna se, och öron, som kunna höra gräs växa.

Den första omärkliga upptakten till något stort, som skall ske här i rummet i denna natt: de stora mysterierna — födelsens och dödens.

Och dessemellan livets korta, lysande ögonblick.— — — Grovt sammanflätad likt en gles törnekrona — för hög och vid för mänskliga hjässor — står en växt i sin röda lerkruka på fönsterbordet.

Från en av de grågröna stänglarna reser sig en stjälk, uppbärande en väldig blomknopp, lidelsefullt fast omsluten av sitt rödbruna täckbladshölster. Knoppen tycks svartsjukt dölja en blomma av överjordiska mått och överjordisk skönhet.

Det första av täckbladen har dock i detta ögonblick motsträvt måst giva vika för den inre kraft, som arbetar på att förlösa all denna skönhet, hittills säkert fjättrad i det bruna pansaret. Likt en motspänstig stålfjäder bändes det loss och reser sig.

Av denna inre väldiga makt lossas nu det ena täckbladet efter det andra, tills de alla stå i ring — en gles, stålhård gloria omkring knoppens varma, vita kropp — rysande i den ovana nakenheten — ännu bävande för att öppna för det allra heligaste.

Men födelsen framskrider med ljudlöst, obönhörligt majestät. Knoppens vita kalk sväller och brister. Långsamt, högtidligt öppnande sig. Vidgande sig. Sträckande sig. Allt rikare och större. Spetsarna av täckbladsglorian stråla nu bakom de stora, mjuka kronbladen som en ring av gulddbruna taggar med den enda uppgiften att framhäva kalkens lysande mjukhet.

Ståndare och pistiller veckla ut sina finpudrade plöröser. De sträcka sig allt ivrigare och längre ut ur de dunkla inre

djupen. Stjärnan på toppen av pistillen tycks vara ett levande väsen, som längtande sträcker sig upp ur kalkens osynliga inre, sökande — trevande efter ett annat levande väsen, som det med alla instinkter inväntar.

Våg på våg av dofter böljar lockande, kallande genom rummet.

Bladen bli bredare, formen spänstigare, glansen högre.

Samma varma skärvita glans som flamingos' fjäderskrudar på Tanganjikasjöns stränder.

Samma glans som lysande morgonskyar så nära solens kärna att det rosiga försvinner i ljungande vitt.

Nu är det inte längre en blomma i ett stort rum — det är en sol i sin världsrymd — likt solen dominerande sin värld. Allt annat i rummet — möbler, mattor, prydnader — blir konturlösa dimformationer. Blomsolen är den enda verkligheten — självlysande mot svartblå skymning.

— — —

Denna intensivt levande, underfulla tystnad avbrytes mitt i natten av hjuldån som närmar sig från landsvägen — dundrar in över åbron — stannar med ett ryck framför trappan. Kraxande, som från en trött kråksvärm vilken för natten slår sig ner i ett gammalt träd. Sömniga röster — grova och fina, gamla och unga om varandra. Trötta steg som försvinna in i rummen, Öppnandet och stängandet av dörrar. En lågmäld, förargad svordom. Ett sakta drömmande flickskratt som svar på en nyfiken fråga.

Och åter är allt tyst. — — —

Men blomsolen lyser starkare ju mörkare det blir.

Dofter bölja allt mer bedövande — allt häftigare lockande. Pistillen sträcker sig allt ivrigare ur de dunkla inre djupen.

Men inga steg närma sig — ingen öppnar dörren hit in, där undret sker. Intet mänskligt öga skall skåda denna sol, som tänts och snart skall slockna. Ingen av skapelsens

herrar skall genom att upptaga detta syn- och doftintryck
förläna mening åt blommans skönhet eller åt de allt
ivrigare dofter, som oupphörligt kallande bölja genom
rummet likt etervågor från de sju saligheternas
paradiskust. — — —

En livsbana har nått sin kulmen.

En sol står i zenit.

Ännu ett ögonblick behåller ett liv sin fulla höjd och
skönhet.

Ännu.— — —

Och så börjar omärkligt vissnandet. En första frostilning
genom bladen. Skuggan av en skugga över solen.

Den finaste skära glansen, som likt en ljusgloria står runt
alla konturer, har slocknat. Det inre ljuset i de vita bladen
bleknar. De stoltast svängda linjerna slappna.

Ännu omärkligt.

Den yttre brungula glorian av täckblad är ännu
oförminskat spänstig, men det innersta, heligaste, pistiller
och ståndare, slokar. Förgäves sökande stöd hos varandra,
sjunka de maktlösa mot kalkens dödsbleka valv.

De lysande blad, som uppbyggt kalkens luftiga
arkitektur, mista allt mera sin inre struktur — valv på valv
sjunker ljudlöst samman, såsom man i en dröm ser den
stolta katedral, man trodde skulle stå i evighet, stilla sjunka
i ruiner.

Nu uppger också den yttre glorian kampen och sjunker
ihop omkring den döende blomkroppen — icke längre
gripande med stålfast energi såsom den lidelsefullt
omgjordade knoppen, utan slappt, som en i döden maktlöst
domnande hand griper, med stelnde fingrar. — — —

På morgonen hänger en livlös blomma som en korsfäst
vit kropp på sin tömekrona. — — —

Dagens och världens solmajestät höjer sig, då den korta
nattens sol slocknat.

— — — Men i södra fönstret öppnas plötsligt i all hast och utan ceremonier en annan blomma, också utsändande böljor av vällukt. Vars blad också skina likt en snövit ros från paradiset.

»Nattens drottning» är död.

»Prinsessan» lever. ^a

I soluppgången, då dånet från hammarsmedja och masugn sätter rymden i vibrationer, öppnade den sig. Stångjärnshammarens första slag tycktes ha kraft att förlösa den ur höljet av brungula täckblad.

Och hans majestät solen utsänder böljor av flammande strålar, som blivit röra vid den doftande avbilden — den stilla lysande blomsolen.

— — —

Livet vaknar i det gamla huset.

Det går i dörrar. Det slamrar i kök. Rullgardiner dragas upp, Glas- och porslinskrammel höres från ett frukostbord.

— — —

Hastigt närma sig ivriga unga steg den soliga salen.

Dörren ryckes upp.

Två flickor ha, tydligen gripna av samma tanke, rusat upp från frukostbordet för att störta in i salen och vidare fram till fönstret, där den stora, vissnade blomman hänger.

Den största uppger ett rop av besvikelse, får en bröds mula i vrångstrupen och börjar häftigt hosta. Den lilla dunkar henne beskäftigt i ryggen. Bröds mulan flyger upp. Hostanfallet upphör. Men det besynnerliga sker, att flickan kastar sig framstupa på soffan och gråter.

Den lilla sätter sig förbryllad ner bredvid systemen. Hon ser på den döda blomman och därifrån på den gråtande — oförstående — men egentligen oanfäktad.

Hon hör systemen mellan snyftningarna stamma fram: »Och här har jag vaktat — varje kväll —. Och så — just i natt — då hela huset stod tomt — då ingen skulle få se

henne — då skulle hon blomma. Inte ens 'Faster' eller katten fick se henne.»

Hon snyftar allt mer hjärtslitande, som om denna blommas öde att blomma i ensamhet var en tragedi av universella mått.

Den lilla sitter stilla, fortfarande lika förundrad och torrögad med en pliktskyldigt dyster min.

»Det är därför, att hon skrattade så högt i går kväll», tänker hon och nickar förnumstigt för sig själv. »Jana säger, att den som skrattar mycket får också gråta mycket.»

Själv tycks hon aldrig ha gråtit eller någonsin behöva göra det. Det tycks otänkbart att se detta blombladssläta ansikte förvridas i gråt eller hennes bottenlöst klara och lugna ögon grumlas av tårar. Inte heller kan man föreställa sig henne hejdlöst skrattande. Hennes ansikte tycks vara oföränderligt ljus, lugnt.

Plötsligt lyser det till som av en god idé i dessa ljusbruna ögon.

»Se, Katarina!» ropar hon. »Se 'Prinsessan'! Känn, Katarina! Den doftar, den också! Katarina!» fortsätter hon bevekande.

»Hör du inte, Katarina!»

Den stora lyfter inte huvudet. Hon vill inte se på den nya blomman. Hon bara gråter — oresonligt — hejdlöst.

Ännu en stund sitter den lilla och ser tyst på henne. Tankar ila som skyar över hennes ansikte. Hon försöker tröstande att lägga sin hand på hennes rygg, som rycker krampaktigt. Men ingenting hjälper.

Alltmer förbryllad ser hon på systemen.

Då höras andra steg närma sig dörren till salen. Gamla, men ändå lätta steg. En katt jamar ivrigt för att få komma in.

Dörren öppnas. En äldre vassnäst fröken — med argt uppdragen överläpp, bakom vilken man skymtar några

långa, glesa, gula hästtänder, iklädd svart klänning, svart moaréförkläde, svart hårklädsel av spetsar med gredelina band — visar sig i sällskap med en svart- och vitbrokig katt.

Hon ser strax både den döda »Nattens drottning», den levande »Prinsessan» och flickan som gråter, Överväldigad vill hon slå ihop händerna och uppge ett rop, men den lilla är som en pil framme och hejdar henne. Hon dunkar henne vänskapligt med sina små knytnävar på den lilla, men mycket klart accentuerade magen under moaréförklädet och för hastigt ut både gumman och katten ur rummet, innan något blivit sagt.

Dörren stänges tyst om den gråtande flickan, som nu är ensam i salen samman med den döda och den levande blomman.

Medan dofterna opåaktade bölja omkring henne och den nyutslagna blomman lyser som en nyuppstånden sol — gråter hon och gråter — barnsligt — otröstligt.

Den rika vardagen

I

NU BÖRJAR dansen.

Det väldiga dansgolvet är ett svenskt landskap, omfattande allt karaktäristiskt i svensk natur:

Högländ — lågländ.

Nakna berg. Skogklädda berg.

Sjöar, sjöar, sjöar. Stora och små, djupa och grunda, med eller utan vass och näckrosor.

Åar — ibland breda som små floder.

Steniga åkrar och stenfria.

Barrskog. Lövskog.

— — —

Ett bruk och en herrgård, vilka höra samman — om inte just som kropp och själ, dock som kropp och huvud — äro centrum i norra delen av denna värld.

På bruket smidas verktyg och gjutes husgeråd av järn — på gården odlas säd, potatis och lin. På gårdens kvarn males säden till mjöl. Kvinnorna skätta linet, spinna det till garn, väva det till tyg.

Helheten bildar en liten självförsörjande stat. — — —

Likt ljudande cymbaler hörs klang från smedjor och stångjärnshammare till ackompanjemang av kvarnens orgelbrus, nötkreaturs råmande, fårs bräkande, hästars vrenskande, grisars grymtande, vävstolars dunkande, spinnrockssurr.

Gård, bruk, kvarn ha följdriktigt samlats omkring ån, där den utmynnar i en djup sjö, vars stränder bilda naturlig

gräns för den park, som inbäddar huvudbyggnad och förvaltarbostad.

Hela härligheten har sin plats på landskapets höjdplatå, där nakna bergsbranter, vilda stup, väldiga flyttstensblock omväxla med stora och små åkrar.

Med avbrott av rena idyller: hagar, ängar, lundar.

Och av öde gungflyn — ändlösa hedar — melankoliska mossar. — — —

Två dofter — en poetisk, en prosaisk — äro säregna för denna del av landskapet: linnea — kräftor.

Ett orubbligt lugnt, ständigt djupgrönt bräm omgjordar all denna oro och omväxling: barrskogen — milddjup.

— — —

En par dagsresor med hästskjuts söder ut i samma landskap bär in i en annan värld: öppen, lövskogsdoftande, med släta åkrar, blommande ängar, glittrande sjöar. Saktmodiga, ljuslätta människor.

Och som särskilt kännemärke helt andra dofter: liljekonvalje — hägg — nattviol — nyponros.

Höglandsbebyggarna tyckas vid första ögonkastet grovare i skinn och sinn.

Men ur de stridiga sinnesdjupen höja sig oväntat världar av ljus och godhet.

Liksom det blondare folkets stillhet plötsligt kan öppna sig för stormande djup under djupen — avgrundsdjup av ondska och hat.

Såsom det alltid varit och sannolikt alltid skall förbliva hos det outgrundligt gåtfulla väsen, som med rätt eller orätt förvärvat hedersnamnet människa.

— — —

I stället för grå äro vardagarna på bruket bräddade av vitflammande, rödglödande, sotsvarta händelser. — — —

På en av alla dessa händelserika vardagar kan där t. o. m. ske ett litet uppfriskande mirakel.